

Armoede in de Franciscaanse familie

Van onthechting en je werk goed doen naar ontmoeting met de 'arme'

Onder de Franciscaanse familie worden alle ordes en congregaties geschaard die, elk op hun eigen wijze, door de heilige Franciscus zijn geïnspireerd. Deze Franciscus van Assisi (1181/82-1226) kwam uit Umbrië (Italië), was de zoon van een rijk (laken) koopman en leefde een luxe leven. Na een veldslag tussen zijn geboorteplaats Assisi en de stad Perugia in 1202 werd Franciscus krijgsgevangen. Na een jaar kwam hij vrij maar was daarop lange tijd ziek. Geïnspireerd door het lijden van de melaatsen bekeerde hij zich tot de armoede en schonk met zijn elf metgezellen al zijn bezittingen weg. De Franciscanen behoren tot de bedelorden omdat in het begin iedere vorm van bezit uitgesloten was. In de eerste Regel van de orde i.o. uit 1221 ligt de nadruk op onthecht in armoede leven en op onderlinge broederschap. Zo proberen zij Christus na te volgen.

De paus vond dat te veel van het goede en stelde voor deze regel iets milder te maken, waar

Franciscus – niet helemaal van ganser harte – mee akkoord ging. Hij schreef er een Testament op maar de paus verklaarde dat niet bindend. Een tweede Regel kreeg in 1223 de goedkeuring van de paus en zo ontstond de Orde van de Minderbroeders. Deze orde groeide snel: van elf leden in 1209 naar 5.000 in 1221. En in 1274 waren dat er al 35.000. Want ook de vrouwelijke tak van de Minderbroeders, de Orde der Clarissen die al rond 1212 ontstond, groeide snel. Dat vroeg om huisvesting, maar het gaf tegelijk veel discussie. Want gebouwen waren toch bezit? Een compromis werd gevonden in de gedachte dat er geen bezit mocht zijn waaruit inkomen gehaald kon worden. Niet alleen toen maar gedurende de hele geschiedenis tot op het heden blijft het onderwerp van gesprek en niet zelden de reden van verschillende afsplitsingen en scheuringen.

Franciscaanse familie

Het op eigen wijze beleven van de armoede is misschien ook wel de reden waarom de Franciscaanse familie zo groot is. Ze is grofweg op te delen in drie ordes:

Tot de **eerste orde** horen de Minderbroeders conventuelen. Zij beleven de armoede in de geest van de regel en minder streng dan Franciscus. De Minderbroeders Franciscanen (O.F.M.) leven lang volgens de strenge regel van Franciscus, al brengt de tijdgeest daar in de loop van de geschiedenis wel enige nuances in. Ook de Minderbroeders Kapucijnen behoren tot deze orde.

Tot de **tweede orde** behoort vooral de vrouwelijke tak. Daar valt te denken aan de Clarissen. Clara was een tijdgenoot van Franciscus en richtte de eerste vrouwelijke orde in met Regel en al. Echter met één duidelijk verschil. Het was de vrouwen in die tijd verboden om te bedelen. Dat was niet netjes. Maar ook de minder bekende Coletienen, Kapucinessen, Recollectienen en Annunciaten behoren tot deze orde.

Tot de **derde orde** horen de Franciscanessen, Anglicaanse ordelingen, Evangelisch Lutherse ordelingen en de orde van Franciscaanse Seculieren (O.F.S.). In deze orde tref je dus regulieren en seculieren aan. De laatsten kennen een eigen gezinsleven.

En alsof dit alles nog niet genoeg is, valt er ook nog te spreken over de **Franciscaanse beweging**. Van deze beweging zijn mensen lid uit de eerste,

de tweede en de derde orde, aangevuld met losse individuen uit de samenleving die zich nog steeds geïnspireerd weten door Franciscus en zich graag in deze beweging verenigen. Zeker die laatste groep maakt me nieuwsgierig en ik besluit één familielid hiervan op te zoeken. Dat wordt diaken Theo Reuling uit Didam en ik bezoek hem thuis.

Ontmoeting

Diaken Reuling werkt in het pastoraat en is lid van het pastorale team van de parochie H. Gabriël in Montferland. Hij is 'geprofest' in de orde van Franciscaanse Seculieren en houdt er ook een gezinsleven op na. Dat is duidelijk wanneer zijn vrouw Leny vertelt met welke kleinkinderen ze die dag afzonderlijk op pad is. En hij heeft ook een geheel eigen en duidelijke opvatting over het gedachtengoed van Franciscus in deze tijd. Dat hij de huisvestingsdiscussie van de eerste Franciscanen al lang voorbij is, is duidelijk waarneembaar. Ook bezit is geen punt in die zin dat het werk gewoon goed gedaan moet kunnen worden. In de tijd van Franciscus was het simpeler: er was adel en middenstand en de rest had gewoon niks of was melaats.

Volgens Reuling is in onze tijd 'wordt als de arme' meer een proces. Al werkende in eenvoud aandacht hebben voor verschillende vormen van armoede, oog hebben voor de medemens, je verbinden en de 'arme' echt ontmoeten. Je ook echt door hen laten gezeggen. Voorbij de neerbuigendheid en vanuit liefde. Maar ook de aandacht voor schepping en de duurzaamheid horen bij die houding, benadrukt hij.

Concreet

Dat het 'je verbinden' en de 'ontmoeting van de arme' in het pastoraat goed kan, wordt snel duide-

lijk. Concreet wijst Reuling naar het crisispastoraat maar ook naar praktische vormen als de voedselbank, de kledingbank, het solidariteitsfonds, het schuldhulpmaatwerk en het leningenfonds waar iedere mens in nood een beroep op kan doen. En die verbinding en ontmoeting gaan bijvoorbeeld bij de kledingbank beter dan bij de voedselbank. Bij de eerste is er immers meer persoonlijk contact. Dan wordt het tijd voor een begrafenis, daarna volgt de PCI-vergadering en Leny, ik ben om 17.00 uur weer thuis!

Bij het afscheid wijst hij mij op 'Doortocht', een uitgave van de Franciscaanse Seculieren. Het is jaargang 55, nummer 1, januari/februari 2018. Daarin worden tien kernbegrippen genoemd die helpend zijn in het proces en bij spiritualiteit en werkhouding in de ontmoeting met de 'arme'. Ik wil ze u niet onthouden:

- Je hebt blijvend vorming nodig, informatie en kennis en nadenken daarover, uitwisseling met anderen en je die kennis eigen maken.
- We hebben rolmodellen nodig.
- De goede keuzes leren maken.
- Als de keuze er is, blijf er trouw aan.
- En wees er trouw in.
- Draag je dag op aan de Heer en probeer het Evangelie te leven in het alledaagse leven.
- Doe het in teamwork
- Hou je doel voor ogen.
- En begin steeds opnieuw.
- Vrede en alle goeds.

Harry Scharrenborg
diocesaan diaconaal werker

